

השפעת הנשק-הגרעיני על אורח-י-לחימה

סא"ל יהושע רביב

מאמר זה, השלישי והאחרון בסדרה, נועד לבחון מה הם השינויים שבאו בשיטות הלחימה כתוצאה מהופעת הנשק-הגרעיני. לעיון זה נתחם תחום: קביעת ה"רמה הטקטית" במסגרת המגבילה את נושא דיונו. לכן על אף שהגורמים המשפיעים, שפורטו במאמר הראשון, חלים על כל הרמות — נבחון כאן בדוגמאות ושיקולים רק את הרמה הדיביזיונית ולא את בעיותיהן של הרמות שמעל הדיביזיה. למותר להדגיש שההפרדה בין המאמר השני, הדרן בהשפעת הנשק-הגרעיני על מבנה העוצבות, ומאמר זה, שהנו טקטי מעיקרון, היא מתודית בלבד. שכן שיטות הלחימה והמלחמה — הן הקובעות את מבניהן וארגונן של העוצבות והיחידות; ולעומת זאת מסגרת-האפשרויות המגבילה של תקן-אמצעים מזה וצורת-ארגון מזה — היא המשפיעה מצידה, על קביעת שיטות הלחימה. הקורא ייטיב לעשות אם, בעקבות קריאתו במאמר זה, יחזור ויעיין במאמר השני.

הפעלת נשק-גרעיני למטרה "בלתי כדאית" הופכת מעין יחסי; שכן "כדאיות" המטרה להפעלת נשק-גרעיני נגדה נקבעת על-פי חשיבותה במערך היריב — ועוד יותר לפי מספר הפצצות הגרעיניות העומדות לרשות הצדדים הלוחמים. במערב מקובל לחשוב שבתנאים הקיימים כיום מהוה כל ריכוז-כוח שלמעלה מגדוד "מטרה כדאית" להפעלת נשק-גרעיני נגדה; ואילו כוח בעצמת פלוגה הריהו בחזקת "מטרה בלתי כדאית" לשם כך.

למותר לציין כי להבחנה זו של "מטרה כדאית" יש אף "יוצאים-מן-הכלל" לא מעטים: שכן, פלוגת-רגלים מחופרת המגינה על מכשול-מים תשמש בודאי כמטרה "כדאית"; כן יש להניח שמתקנים כגון מפקדות-עוצבות, מתקני שיגור לנשק-גרעיני, מרכזי-קשר וכדו' ישמשו אף הם כמטרות "כדאיות" להפעלת נשק גרעיני כנגדן אף אם תהיה עצמתן המספרית של היחידות קטנה מגדוד.

הגורמים המשפיעים על הטקטיקה בתנאי לוחמה-גרעינית

ניצול הפרקט

ביסודו-שלדבר ניתן לומר כי נשמר-בעינו ערכו של גורם הקרקע; וזאת מהטעמים הבאים:

• גם במלחמה בה יינקט השימוש בנשק-גרעיני לא בטל ערכם של הכוחות ה"מקובלים"; וכל אותם תנאי-קרקע הנדרשים ללחימה "מקובלת" — כגון: שדה-אש, מחסה ומסתור וכדו' — יידרשו אף במלחמה המוגדרת כמלחמה גרעינית;

במאמרנו הראשון, שפתח סדרה זו, עמדנו על התכונות המיוחדות את הנשק-הגרעיני משאר כלי-הנשק ה"מקובלים". לסיכום תכונות אלה ניתן לומר:

● הנשק-הגרעיני הנו נשק קטלני המאפשר השמדה כללית מידית של היריב במימדים נרחבים מבלי שהייתה לזה האחר רון אפשרויות של חמיקה או התגוננות מאולתרות;

● הנשק-הגרעיני מאפשר נטרול ממושך של שטחים, ע"י פיצוצים קרקעיים או תת-קרקעיים;

● לנשק-הגרעיני השפעה פסיכולוגית הנובעת כבר מעצם האיום של השימוש בו; ולאחר שהוחל בשימוש בנשק זה — חורגת השפעתו הפסיכולוגית אף אל מעבר לזמן הפעולה עצמה.

בתנאים אלה הופכת הבעיה של "שמירת שלמות הכוח" לבעיה-היסוד של הלחימה בתנאי "לחימה גרעינית". ברמה הטקטית יורדת בעית כיבוש שטח והחזקה בו לכלל בעיה משנית; ואילו השמדת כוחו של היריב מקבלת חשיבות ראשונה-במעלה. במצב זה מתנהלת הלחימה במצב בו שואף כל צד להשמיד מכסימום מכוחו של היריב — תוך יצירת תנאים שיגרמו לו, ליריב, שיבזבז את עצמתו-הגרעינית על מטרות בלתי-כדאיות בעוד שצדד-אתה שומר על גייסותיו-הלוחמים ועל עצמתו הגרעינית.

באורח תיאורטי יכול הצד המעוניין בכך להשמיד את כוח האויב שבמרחב נתון ע"י שימוש בלתי מוגבל בפצצות גרעיניות. אלא שאפשרות זו הנה, כאמור, תיאורטית בלבד; שכן, מספר הפצצות הגרעיניות שיעמדו לרשות כל צד לביצוע משימה מוגדרת מוגבל יהא ביותר — וכתוצאה מכך, כל הישג ליריב. המונח "מטרה כדאית" הריהו, כמובן, מושג

כדאית" לאויב — ומאידך גיסא, מחייבת עצמה כזו כי ירכו האויב כוח בעצמת גדוד לפחות, ויהווה בכך „מטרה כדאית" לנשק-גרעיני. אם אמנם יושג פיזור הכוח בצורה אופטימלית כמתואר לעיל, יצטרך התוקף להפעיל כ־30 עד 50 מטעני נפץ גרעיניים על מנת להשמיד השמדה מוחלטת דיביזיה אחת של המגן, דבר הנראה כבלתי־מעשי בתנאי־הלחימה הצפויים ולנוכח כמות־הפצצות־הגרעיניות הריאלית שתעמוד אמנם לרשותם של הצדדים היריבים (ברור, כי להשגת התכלית הטקטית המסוימת לא תידרש דוקא השמדה טוטלית אשר כזו).

עומק

עומקו של המערך חייב לאפשר חידוש היוזמה המבצעית שנפגמה כתוצאה מפיזור הכוח על פני מרחב גדול; איתור פריצה גרעינית בעלת היקף ניכר — מבלי שתגורר אחריה בהכרח התמוטטות כללית של המערך; יצירת מרחב מספיק לפיזור הכוח ולהתארגנותו במרחב.

כתוצאה מהדרישות לפיזור ולעומק גדל פירעורה מרחב־הפעולה המוקצה לעוצבות — לעומת אותו עומק שמוקצה היה להן במלחמת־העולם השניה. מרחב שגודלו כ־800–1000 קמ"ר הוא מרחב מקובל לדיביזיות־רגלים, בהגנה כבהתקפה.

ניידות

פיזורו של הכוח לרחוב ולעומק, וגידולו של מרחב הלחימה, הולידו באורח טבעי את הצורך במתן יתר־ניידות ליחידות ולעוצבות על מנת להתגבר על מרחב־הלחימה המוגדל. גורם נוסף לניידות מוגברת נובע משיקולי בטיחות ומשאיפה שניתן לכנותה בשם „אבטחה ע"י ניידות". אמנם, כוח הנתון בתנועה, פגיע יותר מבחינה פיסית, מאשר כוח מחופר; אולם תוך כדי תנועה יקשה על היריב להפעיל נשק־גרעיני כנגד מטרה נעה.

חשיבות הניידות טמונה אף בכך שמאפשרת היא הימנעות מיצירת מטרה מעוצבת לאויב; שהרי בשעת הצורך בריכוז לשם ביצוע הפעולה — תאפשר היא לקיים את ריכוז הכוח לפרקי־זמן מזערי בלבד.

הגנה בתנאי לוחמה־גרעינית

ספר־לימוד צבאי צרפתי מגדיר את מטרת ההגנה בתנאי לוחמה־גרעינית כדלקמן:

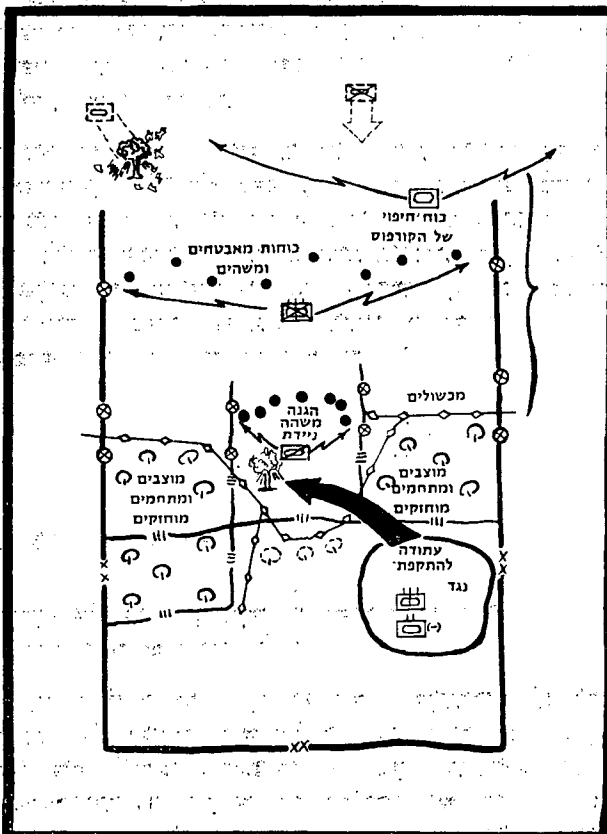
„בתפיסה המקובלת שומה על ההגנה לעצור את האויב בשטח נתון או להחלישו ולהרויח זמן, תוך־כדי שמירה על שלמות כוח־האתה. ומכאן — שאין בכוחה־בלבד להכריע; והריהי מייצגת רק שלב בודד במסגרתו של המבצע הכולל. סיום שלב זה מתבטא תמיד בנטילת היוזמה ובמעבר להתקפה. תפיסה זו של ההגנה נמצאת משתנה במלחמה־הגרעינית. הנשק־הגרעיני אף כשמופעל הוא בקנה־מידה מצומצם. מסוגל לגרום לאויב אבידות עצומות. מנקודת־ראות זו מכוננת ההגנה במלחמה־הגרעינית לא אך לעצירת האויב, אלא אף —

• גם במלחמה גרעינית ישאף המגן למנוע בעד התוקף מלתפוס אותם תוואי־קרקע המאפשרים שליטה ופיקוח על המרחב;
• המכשול — לא זו בלבד שלא איבד מערכו בתנאי לוחמה־גרעינית, אלא שנהפוך הוא: חשיבותו גדלה ונתעצמה מאחר ובעזרתו ניתן יהא להשהות את האויב, לגרום לו שייאלץ להתרכז לפני המכשול — ויהווה מטרה לכל־נשק גרעיניים;
• עם זאת, יש לזכור, כי בתנאי לוחמה־גרעינית הכרח יהא לוותר על החזקת תוואי־קרקע מסוימים, שבתנאי־לוחמה „מקובלים" היו ודאי מחזיקים בהם, וזאת — הן כתוצאה מגידול המרחב המוחזק ע"י העוצבות והיחידות, הן בשל הדרישות לפיזור הכוח, על מנת להמנע מיצירת מטרה־כדאית לנשק גרעיני.

פיזור הכוח

פיזור הכוח על פני המרחב הנו תנאי ראשון לאבטחתו; שכן, עקב פיזורו ביחידות קטנות ועל פני מרחב גדול, קטנה והולכת פגיעותו לנשק גרעיני של האויב, ואולי אף לא יהא זה כדאי לאויב להפעיל כנגדו נשק־גרעיני כלל. יש כמובן גבול מעשי לאפשרויות הפיזור; שכן, אם יהא הפיזור גדול מדי, וביחידות קטנות מדי — עשוי האויב להתגבר על יחידות קטנות אלה ללא צורך להשתמש בנשק־גרעיני. בצבא־ארה"ב מקובל כיום כי פלוגה הנה יחידה אופטימלית לתפיסת מערך־הגנה; שכן, אין היא משמשת עדיין כ„מטרה

ציור מס' 1 — התארגנות־להגנה של דיביזיות חי"ר בתנאי לוחמה־גרעינית (תיאור סכמטי)

אפשרית כמעט. יש להניח מראש שהתורקף יוכל להשמיד את הכוח המגן בכל גזרה הרצויה לו; ובתנאים כאלה תהא כל התארגנות ניחת בשטח. המאפשרת לאויב איכון המערך ובחירת גזרת-ההבקעה — בחינת הזמנה להפעלת נשק-גרעיני ע"י התורקף. עם זאת, אין המגן יכול לותר לחלוטין על החזקה בשטח: שכן עליו להבטיח: החזקת תואי-קרקע לצורך פיקוח על המרחב המוגן; יצירת תנאי-לחימה מתאימים לכוחות-קרקע „מקובלים” — אשר יוסיפו להתקיים אף בתנאי לוחמה-גרעינית; הגנה יעילה על מכשולים קרקעיים — שימנעו מהתורקף מעבר חפשי בשטח ויאלצוהו להתרכז בקרבו אל המכשול; יצירת הבטחה „סבילה” לגייסות ולמתקנים — ע"י הת-חפרות, הסוואה וכד'.

שיטת ההגנה בתנאי לוחמה-גרעינית תהא מבוססת, איפוא, על כללי-היסוד הבאים:

- החזקת כוחות ניידים, בעיקר משורינים, הפרוסים היטב במרחב. כוחות אלה יהיו חלק ניכר מעוצמתה של העוצ-בה המגינה; בסיוע כלי-נשק גרעיניים יהא בכוחם לשלול מן התורקף, ע"י הת-קפת-נגד את אותם ההשגים הקרקעיים אשר השיג אותם מקודם.

- החזקת תואי-קרקע ע"י כוחות קטנים, פלוגות או פלוגות-מוגברות — תוך ידיעה-מראש כי אין בידי כוחות אלה למנוע את האויב מלהבקיע את המערך.

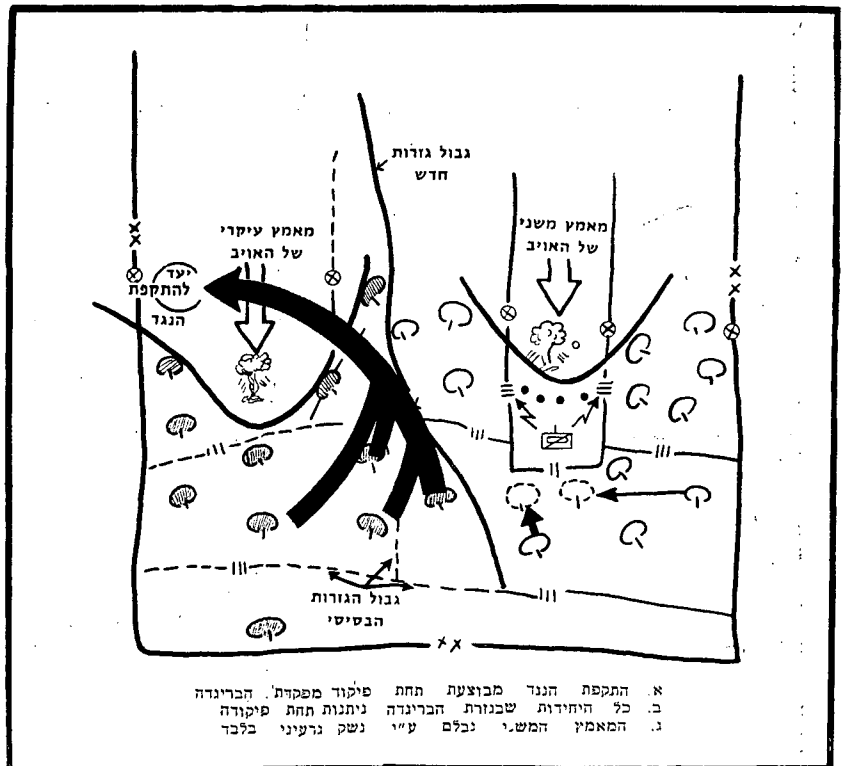
- יצירת מכשולים ושיפור מכשולים קיימים, שיעכבו את התורקף.

יסודות ההגנה בתנאי לוחמה-גרעינית

בציור מס' 1, הלקוח מתוך ספר-לימוד של צבא-ארה"ב, מפורטת סכימת ההתארגנות-להגנה של דיביזיות-רגלים. תכ-נית-ההגנה סכימטית זו ערוכה לפי השיטה הבאה:

הרחק-קדימה לפני מערך-ההגנה העיקרי ערוכים כוחות אבטחה וחפיו. כוחות אלה, המבוססים על טנקים ורגלים משוריינים, עשויים לבוא הן מתוך כוחות הדיביזיה עצמה, והן מתוך כוחותיה של עוצבה או מפקדה ברמה הגבוהה-יותר. תפקיד כוח-החפיו הוא להשהות את התקדמות האויב, לאתר את מאמצו העיקרי ולתעל את התקדמותו לעבר אותם שטחים בהם בחר המגן על מנת לנהל בהם את הקרב המכריע. לאחר שביצע את משימתם, נסוגים כוחות-אבטחה אלה, בדרך-כלל, אל עורף המערך-המוגן — כשהם עשויים להקנות יתר-עומק למערך-ההגנה, או להוות עתודה למכות-נגד.

מערך-ההגנה עצמו מוחזק בדלילות ע"י מערכים פלוגתיים, המתבססים על מכשולים טבעיים ומלאכותיים בשטח. מערכים

ציור מס' 2. — דוגמה להתקפת-נגד במסגרת דיביזיות ח"ר בהגנה

ובעיקר — להשמדתו. ההגנה עשויה ללבוש אופי של יזמה ולהיות נבדלת מן ההתקפה על מערך האויב רק בכך, שהיא מתנהלת בעומק המערך של צדד-אתה — כתגובה ליזמתו של היריב. השמירה על השטח מאבדת מחשיבותה. אזורים החשובים לפעולה — אין הכרח להחזיק בהם, ומספיק שהמתגונן יפקח עליהם.

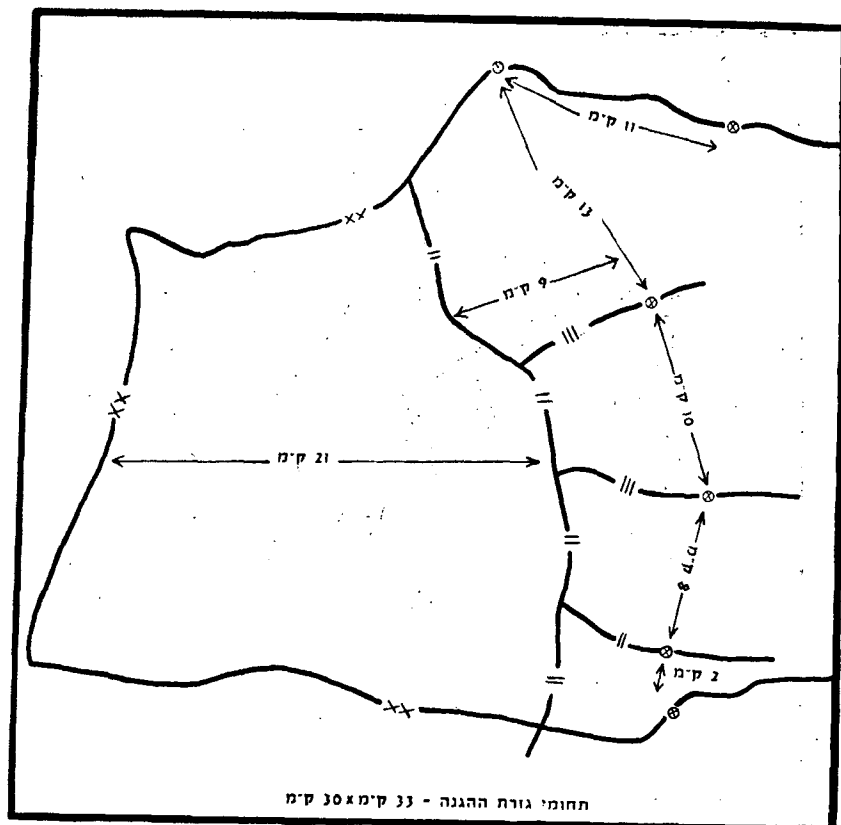
בספרות הצבאית של צבא-ארה"ב, שפורסמה בשלוש השנים האחרונות, מוצאים אנו מספר הגדרות לצורות ההגנה. המילון הצבאי האמריקאי, במהדורה שפורסמה בסוף 1958, מבחין בין שתי צורות ההגנה: „הגנה ניחת” ו-„הגנה ניידת”; ההב-חנה בין שתי צורות-ההגנה נקבעת על פי היחס שבין הכוח המרותק לקרקע וזה הנשאר בלתי מרותק ככוח-הלם. בתקנון-שירות-השדה האמריקאי שפורסם במאי 1959 מוצ-אים אנו הגדרות על צורות-ההגנה האפשריות הבאות:

„הגנה המתבססת על החזקת תואי קרקע מסוימים” — שיטת הגנה זו דומה ביסודה לשיטת ההגנה „מקובלת” בתקופה הקדם-גרעינית, לפיה ערוכים הכוחות מראש על תואי-קרקע מסוימים, ולפיה שואף המגן לשבור את התורקף תוך-כדי התקפתו של זה על המערך המוגן.

„הגנה משהה” — בשיטת הגנה זו מבסס המתגונן את הגנתו על כוח נייד מפורז, כשהוא נכון לותר על שטח — לפי שיקול-הוא או על-פי לחצן של האויב.

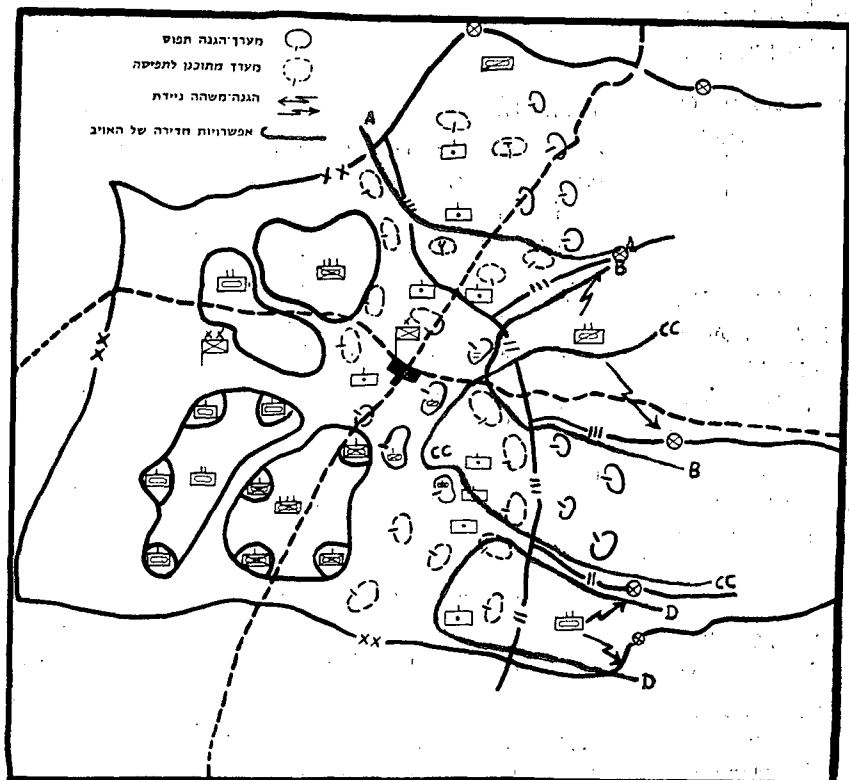
שינוי בין שתי השיטות הנ"ל.

בתנאי לוחמה-גרעינית נודעות לשיטת-ההגנה הסטטית מגב-לות רבות, ובצורתה הקלאסית, „המקובלת”, הריהי בלתי-

ציור מס' 3 — דוגמה להתארגנות-להגנה של דיכוייה פאנטומית חלוקת גזרות

ציור מס' 4 — דוגמה להתארגנות-להגנה של דיכוייה פאנטומית בתנאי לוחמה-גרעינית

פולגתיים אלה פרוסים כך, שפצצה גרעינית אחת לא תוכל להשמיד יותר מפלוגה אחת. בקטעים מסוימים של מערך-ההגנה מבוססת החזקת המערך על כוחות ניידים, שתפקידם לנהל קרב-השהיה תוך נכונות לשמוט מידיהם זמנית שטח זה — וכל זאת: על מנת למשוך את האויב לתוך השטח האמור, במגמה להשמידו.

עיקר מלאכת השמדת הכוח התוקף יבוצע ע"י הכוח להתקפת-נגד, הממוקם בעומק מערך-ההגנה. כוח-עתודה זה מסתייע לצורך התקפת-הנגד בנשק-גרעיני; ומטרתו להשמיד את האויב שחדר לתוך הפרצה ולהחזיר את המצב לקדמותו.

בציור מס' 2 — ניתנת דוגמה סכמטית לביצוע התקפת-נגד במסגרת דיכויית-רגלים, תשומת לב הקורא מופנית לנקודות הבאות:

- כוח-העתודה — לאחר שנמצא קודם-לכן פוזר בשטח, על מנת להימנע ממצב בו יהווה מטרה לנשק-גרעיני — מתרכז לצורך ביצוע התקפת-הנגד;

- התקפת-הנגד מבוצעת תחת פיקוד מפקדת-הבריגדה, הכלולה בתוך מבנה הדיכוייה הפאנטומית;

- כל היחידות, הן הניידות והן הנייחות, המצויות בגזרת התקפת-הנגד, באות תחת פיקודה של מפקדת-הבריגדה — ואף חלוקת הגזרות משתנה לצורך זה;

- השמדת ה"מאמץ העיקרי" של התוקף מבוצעת ע"י פעולה משולבת של נשק-גרעיני וכוח-נייד — בעוד ה"מאמץ המשני" של התוקף נבלם ע"י שימוש בנשק-גרעיני בלבד.

הציורים הבאים — 3, 4, 5, 6 — מבורססים על תרגיל-ההגנה שנערך בביה"ס לפיקוד-ולמטה של צבא-ארה"ב, ומטרתם להבליט אחדים מיסודות-ההגנה.

- אין לערבב מפקדת בריגדה יחידה זו בדיכוייה הפאנטומית" בת חמש "קבוצות הקרב", באותן שלוש מפקדות-בריגדות אשר תהינה כלולות בדיכוייה האמריקנית לפי הארגון החדש עליו נודע באבגוסט 1961, שהוא מבוסס על מעבר אל גדודים (או גדודים-מתוגברים) כמקום קבוצת-הקרב הנורכחית.

בתקופת הלוחמה הגרעינית. מטעמים טכניים לא ניתן היה להביא בפני הקורא את תדפיס המפה עליה נערך התרגיל; ולפיכך לא נוכל להציג לפניו את פרטי השיקולים בכל הנוגע לחלוקת גזרות, החזקת תואי-קרקע מסוימים וכד'. אולם אין בכך כדי לפגוע במטרות ההדגמה, שנועדו אך להבליט מספר נקודות-יסוד.

נתוני התרגיל היו כדלקמן:

דיביזיות-רגלים, הפועלת במסגרת קור-פוס, נצטווה להגן על מרחב מסוים בו מצטלבות שתי דרכים ראשיות; בחלק הקדמי של הגזרה זורם נהר, שבמרבית המקומות אינו ניתן לחציה ללא אמצעי גישור או כלים אמפייבים. במרכז הגזרה הופך הנהר לשטח ביצתי, בו ניתן אמנם למצוא מספר מעברי-חציה שאינם מצויים אמצעי-גישור; רוחב גזרת ההגנה כ-33 ק"מ ועמקה כ-30 ק"מ.

לאחר הערכת-מצב חילקה הדיביזיה את גזרתה בין יחידות-המשנה שלה כמודגם בציור מס' 3. תשומת לב הקורא מופנית לנקודות הבאות:

גזרת ההגנה שהוקצתה לקבוצת-קרב של חיל-רגלים מגיעה ל-13-8 ק"מ (גזרה התואמת במימדיה גזרת דיביזיה במלחמת-העולם השניה); המרחק בין מערך-ההגנה העיקרי והיחידות-המחפים מגיע לכ-12-10 ק"מ; עומק גזרת הדיביזיה חולק כך שכ-10-9 ק"מ נכללו בתחום-אחריותם של קבוצות הקרב והגייסות המחזיקים במערך-הקדמי ואילו כ-20 ק"מ נשארו בתחום אחריות הדיביזיה — שכן במרחב זה פורסת הדיביזיה את כוחות-העתודה שלה ואת מתקניה המנהלתיים. הערכות יחידות הדיביזיה מודגמת בציור מס' 4, ועיקריה הם:

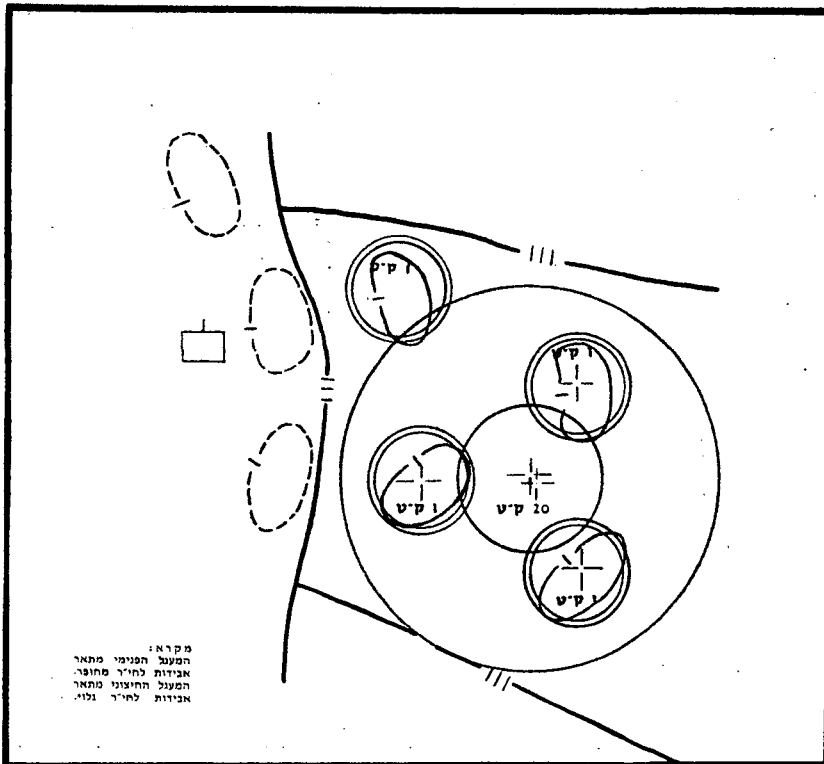
2 קבוצות-קרב נערכות במערך הקדמי כשהן מסתייעות בארטילריה המוקצית מתוך הדיביזיה; 2 קבוצות-קרב ממוכנות, המסתייעות בטנקים, פרוסות במרחב העורפי — ומשמשות כעתודה למכות-נגד; קבוצת-קרב ממוכנת אחת, בתוספת אמצעי-סיוע, מהווה את הגייסות-המחפים שלפני מערך-ההגנה העיקרי.

הכוחות הערוכים במרחב הקדמי מתבססים על קו הנהר, והריהם ערוכים כדלקמן:

ב"צפונ" של התרשים — קבוצת-קרב רגלית מוגברת; לאחריה — גדוד-סיור, שהוקצה לדיביזיה מתוך גייסות הקורפוס; אחריו — קבוצת-קרב רגלית; ו"בדרום" — יחידת סיור מוקטנת של הדיביזיה גופה.

הגייסות הניידים שבמערך הקדמי (גדוד-הסיור של הקורפוס, ויחידת-הסיור של הדיביזיה) מיועדים לנהל קרב השהיה, ולתקל את האויב לתוך שטחים הנוחים למגן.

פרט לשטחים התפוסים בפועל, הוכנו לתפיסה מספר רב של

ציור מס' 5 — התארגנות-להגנה של דיביזיה פאנטומית רוגמה לפריסת חלק מהמערך הקדמי (ראה ציור מס' 4)

מתחמים אחרים, שכל אחד מהם מיועד לפלוגה. מתחמים אלה ייתפסו ע"י הכוחות שיוסגו מן המערך הקדמי, או ע"י חלק מכוחות-העתודה.

לאחר שנקבעה תכנית-ההגנה — תוכננה תכנית להתקפות נגד, המתבססת על חדירות אפשריות של האויב, תוך קביעת מירב החדירה בו רשאית ויכולה הדיביזיה להסתכן. את יכולתה להכריע את האויב התוקף מבססת הדיביזיה על שילובם של: החזקת תואי-קרקע מסוימים; שימוש במכשול הקיים בשטח — הוא הנהר; החזקת עתודה ניידת חזקה, הפרוסה בעורף; שימוש בנשק-גרעיני כסיוע להתקפת-הנגד — בתרגיל המדובר הוקצו לדיביזיה 6 פצצות גרעיניות בעצמה של עד 50 ק"ס (קילרטון).

בעיה נוספת המצריכה עיון — הריהי שאלת פגיעותו של המערך לנשק-גרעיני של האויב. התשובה לכך מודגמת בציורים 5 ו-6 העוסקים בבדיקת פגיעות העתודה וחלק מתוך המערך הקדמי. בשני המקרים רואים אנו כי פצצה גרעינית שתופעל ע"י האויב לא תוכל להוציא מכלל-פעולה יותר מאשר פלוגה אחת של המגן.

לסיכום סוגית ההגנה בתנאי לוחמה-גרעינית ניתן, איפוא, לומר:

- ההגנה משמשת שיטת-יסוד להשמדת כוחו של האויב.
- נשטטשו התחומים בין הגנה והתקפה כצורות-קרב מיועדות להשמדת כוח האויב.
- תכלית ההגנה תושג ע"י שימוש משולב של כוחות ניידים ושל נשק-גרעיני.
- פחת ערכו של גורם-הקרקע.

השפעת הנשק הגרעיני על שיטת ההתקפה

כלי-הנשק הגרעיניים מעמידים לרשות התוקף אמצעי שבעזרתו יכול הוא להבקיע פרצות במערך המגן בכל גזרה ובכל זמן הרצויים לו. "חללים" אלה, שיוצרו ע"י הפעלת הנשק הגרעיני, יהיו חפשיים מהתנגדות אויב — והתוקף יכול להחדיר דרכם כל כוח שירצה. כל זאת יכול התוקף להשיג במהירות ובמפתיע ומבלי להסתכן בריכוז כמות עצומה של כלי-ארטילריה ותחמושת שנדרשים היו בעבר על מנת להשיג, לוא אך חלק, מעצמת-פגיעתה של פצצה-גרעינית אחת. עצם היכולת להחזיק את כלי-השיגור במרחק של עשרות ומאות קילומטרים בעורף — מאפשרת שילוח המטען הגרעיני למטרותיו בהפתעה — וזאת מבלי שיגרע הדבר מדיוק הנחתתו. נראה, איפוא, כי את בעיית ריכוז האש פותר הנשק-הגרעיני באופן הנוח ביותר והמתקבל-ל-הדעת. אך מה על ריכוז הדרגה-המסתער? עד כה מקובל היה כי על מנת לבצע התקפה מן הדיון הוא לרכז גיסות, בדרך של ריכוז פיסות בגזרות צרות, ולבצע — באמצעותם של אלה — את ההתקפה לעומק. בתנאי-לוחמה "גרעיניים", שעה שבידי המגן מצוי נשק-גרעיני, יהא ריכוז כזה של כוחות-מסתערים בחזקת התאבדות ממש; ודיינו אם נעזיף מבט בצויר מס' 7 על מנת שנראה מה היה עולה בגורלה של דיביזיית-רגלים בהתקפה אילו היתה מבצעת התקפה זו במבנה וברוחב-גזרה המקובלים של מלחמת-העולם השנייה. די היה ב-4—3 פצצות כדי להשמיד דיביזיה זו — מידת-סיכון שאין שום צבא שבעולם עשוי לעמוד בה. אמנם, חלק מבעיית ריכוז הכוחות נפתר ע"י עצם השימוש בנשק-גרעיני ע"י התוקף; שכן יש לצפות

כי באותן גזרות בהן הופעל נשק-גרעיני ייוצרו "חללים" הריקים מהתנגדות — ולא יהיה צורך בהפעלת כוח ניכר להתגבר על התנגדות המגן באותן גזרות. אך עדיין אין בדבר זה כשלעצמו — כדי פתרון שלם לבעיית ריכוז הכוח; שהרי המגן יערוך עצמו כך שפצצה-גרעינית תשמיד אך חלק קטן ככל-האפשר של כוחו, ולעולם לא תהייתה מן הסתם, בידי התוקף פצצות גרעיניות במידה שתאפשר את השמדתה הסופית של התנגדות המגן. בעיית-היסוד הניצבת בפני התוקף הנה, איפוא, כיצד להמנע מלהוות "מטרה כדאית" לנשק-הגרעיני של המגן. זאת יכול התוקף להשיג בדרכים הבאות:

- הגדלת מרחב-התמרון של העוצבות, היחידות ויחידות-המשנה, כדי שאפשר יהיה לפזר את הכוחות פיזור-יותר וכדי להקשות על המגן את איכון מאמצי ההתקפה;
- נקיטה באמצעי הסוואה, אנואה, ואטעיה, כדי למנוע את המגן מלאכן בעוד מועד את מאמץ-ההתקפה העיקרי;
- ביצוע תנועות בלילה ובתנאי-ראות לקויים;
- פגיעה באמצעי המודיעין של המגן, כדי שאלה לא יוכלו לגלות את תנועות התוקף.

השימוש בנשק גרעיני בהתקפה

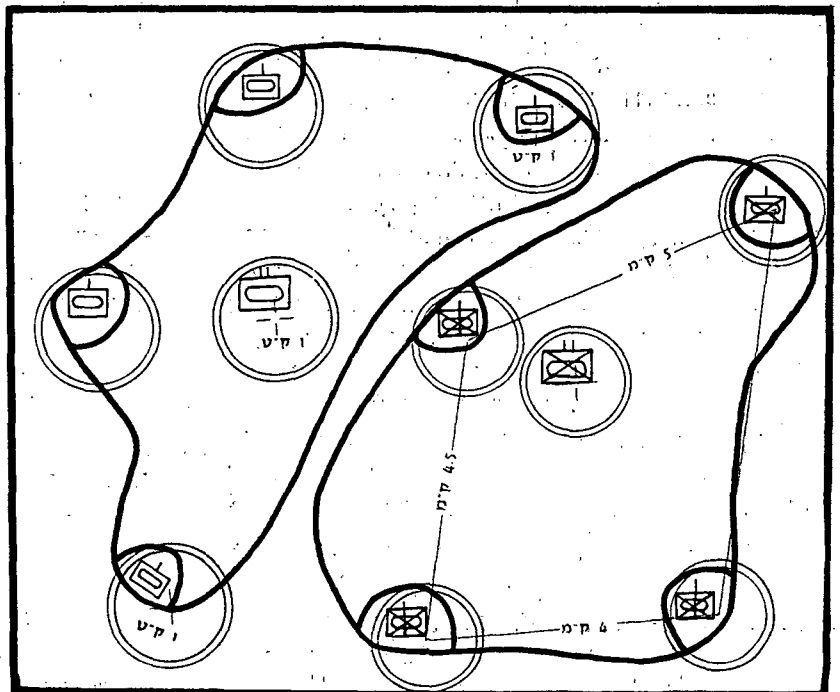
בהתבססנו על ההנחה כי לעולם לא יעמוד לרשותו של התוקף מספר מספיק של פצצות-גרעיניות על מנת להתגבר על כל התנגדות של המגן, חייבים אנו לראות כשמושים אפשריים בנשק-גרעיני את המטרות הבאות:

- ביצוע ההבקעה הראשונה במערך ההגנה של המגן ע"י הריסת מערכת-הביטחון שלו;
- פגיעה בעתודות הניידות של המגן, שהן — בצד עצם הפגיעה הגרעינית — מהוות את הסכנה העיקרית לכוח התוקף;
- הריסת מכשולים בעומק המערך היציב, העשויים לעכב את התקדמות הכוח;
- שימוש בנשק-גרעיני לתפקידי הסיוע — וכן לצורך אבטחה וחסינות-בכוח, ע"י זיהום-שטחים באגפי הכוח-התוקף, על-מנת למנוע בעד כוחות-המגן מלעבור דרכם.

תכנון האש הגרעינית

התוקף בבואו לתכנן את האש-הגרעינית שלו, חייב להביא בחשבון גורמים שונים, בעלי חשיבות רבה.

צויר מס' 6 — התארגנות-להגנה של דיביזיה פאנטומית (ראה צויר מס' 4) דוגמה לפריסת חלק מהעתודה

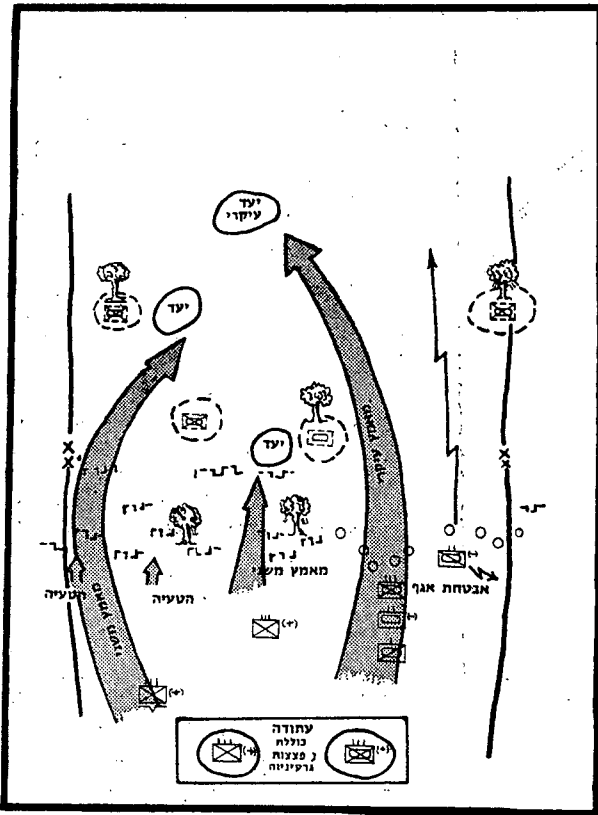
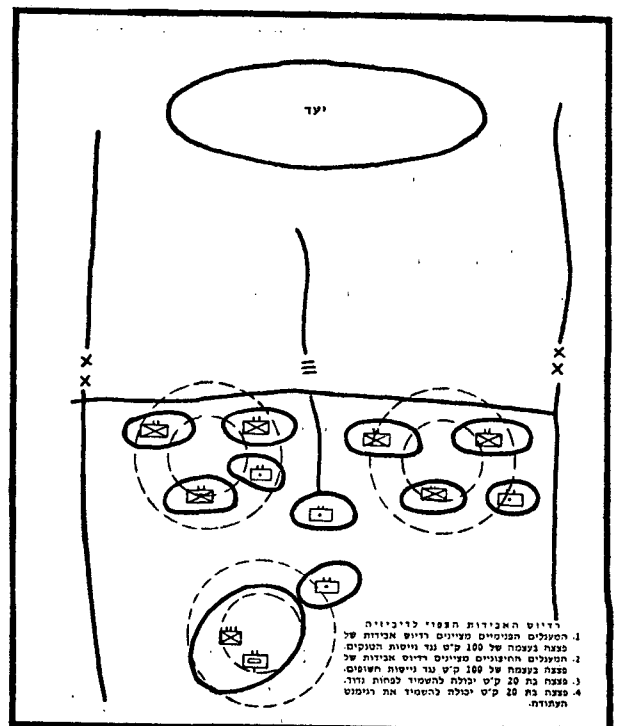

אחד הגורמים הוא היחס בין מספרן ועצמתן של הפצצות שתופעלנה — לבין אלה שתושארנה בעתודה. מאחר שהנשק הגרעיני עשוי במקרים רבים להוות את השלד עליו תיבנה תכנית ההתקפה, יימנע התוקף מלהשקיע את כולו בפגיעה במטרות שתוכננו עליהן מראש — ובכל מקרה ישתדל, מן הסתם, לשמור חלק ממנו בעתודה.

גורם אחר הנו סוג המטרות שיופעל נגדן נשק גרעיני — וכן התוצאות המקוות, אותן מבקשים להשיג בהפעלתו. יש אף לקבוע בתכנון מהו סוג הנשק, מבחינת אופן השיגור והעצמה, הרצוי לגבי כל מטרה ומטרה; האם דרושה פגיעה בכוח-אדם או בצידוד, או בשניהם כאחד?; מהו הקף האבידות הדרוש? נתונים אלה יכתיבו את עצמת מטעני הנפץ שיופעלו, את גובה הפיצוץ, את מקום הפיצוץ ביחס למטרה, ועוד. גורם נוסף מהווה בעית בטחון הגייסות. נושא זה מותנה בשיקולים הבאים: עצמת מטעני הנפץ שיופעל; סוג הפיצוץ — אוויר-נמוך, אוויר-גבוה או קרקעי; המצב בו יימצאו הגייסות של הצד המפעיל את הנשק-הגרעיני — מחופרים, חשופים וכו'; מידת הסיכון אותו נכון התוקף לקבל; מידת הדיוק של אמצעי השיגור.

כדי לעמוד בבעית בטחון הגייסות התוקפים יהיה לעתים הכרח לבחור מטעני-נפץ שעצמתו קטנה יותר, להסיג את הגייסות לאחר לפני שיופעל המטען הגרעיני, להרחיק את נקודת-הפיצוץ — ולהקטין ע"י כך את מספר האבידות ומידת הנזק שייגרמו לאויב — אך, מאידך-גיסא, להקנות

ציור מס' 7 — דיביזיות חי"ר, במבנה משולש, בהתקפה לרוחב חזית של כ-9 ק"מ

ציור מס' 8 — דיביזיות חי"ר בהתקפה בתנאי לוחמה-גרעינית

בטיחות נוספת לכוח-התוקף, וכן יהיה צורך לשנות את גובה הפיצוץ.

ועוד גורם אחד נציין כאן — הוא מכלול ההגבלות שנקבעו לגבי השימוש בנשק-גרעיני, כגון:

הגבלות לגבי שימוש בפצצות בעלות עצמה מסוימת, ולגבי שימוש באמצעי שיגור מסוימים, הימנעות מיצירת נפולת, ומפגיעה באזורים, עורקי-תנועה או מתקנים מסוימים.

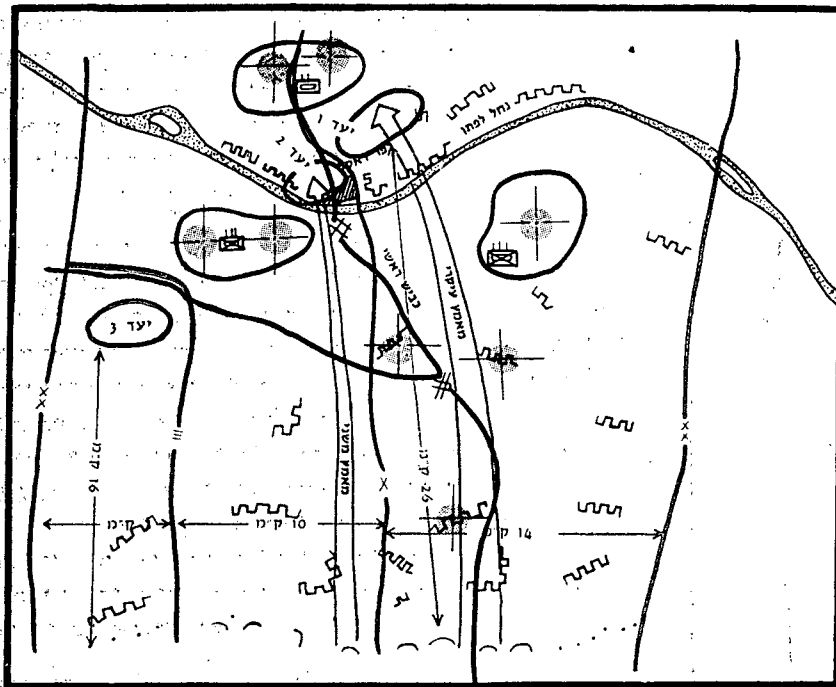
בציור מס' 8, הלקוח מתוך ספר-לימוד של צבא ארה"ב, מודגמת סכימה לתכנית-ההתקפה של דיביזיות-הרגלים.

תשומת לב הקורא מופנית לנקודות אלו:

• ריבוי מאמצים — בנוסף ל"מאמץ-עיקרי" ולשני "מאמץ-משניים" מבצעת הדיביזיה שני "מאמצי-הטעיה". ריבוי מאמצים זה נועד למנוע מהמגן את איכונו בהקדם של ה"מאמץ העיקרי";

• נשק-גרעיני מופעל הן להבקעה ראשונית והן על עתיר דותיו הניידות של המגן. נשק גרעיני אינו מופעל על היעדים עצמם — שכן הם כשלעצמם אינם מהווים "מטרה כדאית";

• נשק-גרעיני, ביחד עם כוח נייד, מהווים את עתודת הדיביזיה לביצוע ההתקפה.

ציור מס' 9 — דוגמה להתקפה של דיכויות חי"ר במבנה פאנטומי בתנאי לוחמה גרעינית

ציור מס' 9 מבוסס על תרגיל-התקפה שנערך בביה"ס לפיקוד-ולמטה של צבא ארה"ב, כשמטרתו להדגים התקפת דיכויות גרעין בתנאי לוחמה גרעינית; ממנו לומדים אנו כי: רוחב גזרת ההתקפה מגיע ל-30 ק"מ ועומקה אף הוא לממדים דומים; מפקדת הבריגדה משת לביצוע ה"מאמץ-העיקרי"; נשק גרעיני, כפי שכבר צוין, משמש להבקעת מערך-הביצורים ולפגיעה בעתודות-המגן. לסיכום סוגית ההתקפה בלוחמה גרעינית ניתן לומר:

- כמות המטענים-הגרעיניים ועצמתם הם הגורמים העשויים לקבוע את תכנית תמרון הכוחות בשטח;
- עקרון המהירות מקבל חשיבות יתירה בלוחמה גרעינית, בכל הקשור לקבלת החלטות ע"י המפקדות-הממונות, לריכוז הכוח להתקפה ולפירושו לאחר ביצוע הפעולה;

- להשמדת כוח המגן נודעת חשיבות ראשונה-במעלה — שכן, כיבוש שטח, מבלי לפגוע בעצמת המגן, אינו מבטיח עדיין הצלחה בפעולה;

- חשיבות ראשונה-במעלה נודעת לכל אותן פעולות — הונאה, ריבוי, "מאמץ-הטעיה", השמדת אמצעי האיסוף, מודיעין-אויב וכד' — שבכוון למנוע מהמגן איכון כונות התוקף, או לגרום לו שיבזבז את עוצמתו הגרעינית;
- בהתקפה ככהגנה — מהווה השמירה על שלמות הכוח משימה חיונית ביותר.

לסיכום: מן הדין לציין כי מאמר זה לא עמד קונקרטי על בעיות ופעולות מיוחדות — כגון: מבצעים מוצנחים

ומונחתים, פעולות אמפיביות וכד' — המקבלות צביון ומשמעות מיוחדים בתקופה הגרעינית.

הקורא ייטיב לעשות אם יזכור כי כל כולה של תורת תפעול הכוחות בתקופה הגרעינית מושתתת על מחשבה תיאורטית, ללא כל נסיון מעשי בשדה-הקרב — וכי התפיסה שהורצתה כאן מבוססת, רובה ככולה, על המחשבה המקובלת בזמן האחרון בצבאות-ה"מערב".